

Billedbeskæring:

Billedbeskæring er et udtryk for, hvor meget af motivet, der ses i billedet. Motivet kan f.eks. være en dreng på en klippe, men der er stor forskel på, om man ser ham langt væk fra eller om man er helt tæt på og har fokus på hans ansigtsudtryk. Er kameraet tæt på, fokuseres der på en detalje. Er kameraet langt fra, fokuseres der ofte på omgivelserne.

Supertotal:

Ved supertotal filmes der fra lang afstand, og tilskueren er på den måde langt væk fra motivet. Hvis der er personer i billedet, er der altså meget luft omkring dem. Instruktøren benytter supertotal, når han ønsker at vise de omgivelser, som handlingen udspiller sig i. Altså er omgivelserne vigtigere end de personer, der ses i klippet. En supertotal bruges også som et såkaldt establishing shot, der fortæller seeren, hvor vi befinder os. Det anvendes ofte som indledning til en film, eller når der skiftes scene.

Total:

Et totalbillede er når man ser personerne fra top til tå. Altså er omgivelserne ikke længere det vigtigste i billedet. Man benytter ofte totalbilleder, når det er vigtigt, at man ser det hele af de personer, der er til stede i billedet. På den måde kan man også se personernes kropssprog. Er der tale om andre motiver - fx en bygning, så skal hele bygningen være til stede i billedet. Ved et totalbillede er det væsentligste altså, at vi har fokus på hele motivet.

Halvtotal:

Man ser kun cirka halvdelen af personen ved en halvtotal. Derfor ser man personen fra knæ eller hofte og op. Denne beskæring bruges ofte, når der foregår en dialog, men den bruges også, hvis det er vigtigt for forståelsen af filmens handling, at man ser personernes fagter.

Halvnær:

Ved halvnær er vi nu rykket så tæt på, at personerne fylder det meste af billedet. Man ser personen fra brystkassen og opefter. Dermed får man flere detaljer med, og det bruges ofte når to personer taler sammen. Når vi er så tæt på personerne, så får vi også et bedre indblik i, hvad deres ansigtsudtryk fortæller os.

Nær:

Ved et nærbillede ser vi kun personens ansigt. Altså er omgivelserne helt væk nu, og ansigtet er det vigtigste. Ved nærbilledet er det personernes ansigtsudtryk og følelser, der er i fokus. Tilskueren bliver ofte følelsesmæssigt berørt, når der anvendes nærbilleder, idet vi er så tæt på, at man virkelig kan fornemme om en person er ked af det, vred eller meget glad.

Ultranær:

Ved ultranær vises motivet meget tæt på. Her er vi ofte inde og se på detaljen, der er vigtige for historien. Det kan være en fingerring, et øje, viserne på et ur osv. Altså ser man kun en lille del af en større helhed. Ultranær kaldes også for close up i filmsproget.

Perspektiv:

Perspektiv er et udtryk for, hvorfra vi ser motivet. Afhængig af vinklen opfatter vi det, som vi ser på forskellige måder. Er perspektivet normalt, ændrer det ikke så meget, men er der tale om fugle- eller frøperspektiv, er sagen en anden.

Normalperspektiv:

I normalperspektiv er synsvinklen neutral – forstået på den måde, at kameraet er i øjenhøjde med skuespillerne. Vi oplever altså situationen lige på, og billedet virker derfor roligt for seeren. Langt det meste af en film er optaget i normalperspektiv, og man tænker derfor sjældent over dette virkemiddel.

Fugleperspektiv:

Vi ser motivet oppefra, som om man så det fra en fugls synsvinkel. Ser man en person i fugleperspektiv, virker denne lille og underlegen - især hvis han/hun ser op på en anden person. Instruktøren benytter sig af fugleperspektiv for at få motivet til at virke mindre end det i virkeligheden er. Samtidig kan fugleperspektiv også være med til at give et overblik over, hvad der sker i filmen. Ofte ser man fugleperspektiv benyttet som et såkaldt establishing shot, der viser, hvor vi befinder os i filmen.

Frøperspektiv:

Man ser motivet nedefra, som om man så det fra en frøs synsvinkel. Ser man en person i frøperspektiv, virker denne ofte stor og overlegen - især, hvis han/hun ser ned på en anden person. Instruktøren benytter sig af frøperspektiv, for at få motivet til at virke større end det i virkeligheden er. Perspektivet er et stærkt virkemiddel, der kan vise os verden, set fra de små og underkuedes synsvinkel.

Subjektivt kamera - Point of view:

Subjektivt kamera er når kameraet er placeret, så vi ser motivet fra en af personernes synsvinkel. Dette kaldes også for Point of view - altså at kameraet indtager personens plads. Subjektivt kamera bliver ofte benyttet i gyserfilm, idet det giver seeren mulighed for bedre indlevelse i den viste situation. Fx kan vi fra skurkens synsvinkel se, hvordan han kommer tættere og tættere på offeret.

Objektivt kamera:

Objektivt kamera er det modsatte af subjektivt kamera og betyder, at vi ser begivenhederne i filmen udefra. Altså kommer man til at se filmen som en slags flue på væggen, der følger med i, hvad der sker. Objektivt kamera benyttes meget oftere end subjektivt kamera.

Over the shoulder:

Et andet perspektiv der benyttes kaldes over the shoulder. Her filmer man henover skulderen fra den person, som motivet er i dialog med. Virkemidlet medfører, at vi som ser filmen, føler os mere som en del af den handling, der udspiller sig.

Kamerabevægelser:

Kamerabevægelser er et udtryk for, hvordan kameraet bevæger sig i forhold til det, der filmes. Et kamera kan bevæge sig i alle mulige retninger, hvilket der findes forskellige filmudtryk for. Det giver en mere varieret filmoptagelse, hvis man veksler mellem forskellige kamerabevægelser. Samtidig er det fælles for de enkelte bevægelser, at man skal passe på med at bruge dem for ofte.

Panorering:

Ved en panorering bevæger man kameraet i en glidende bevægelse fra den ene side til den anden - det kan både være fra højre mod venstre og omvendt. Afhængigt af hvor hurtigt kameraet bevæges, skabes der enten ro og harmoni eller dramatik og intensitet. Det kan ofte virke lidt klodset, hvis man først panorerer fra den ene side og umiddelbart efter til den anden side.

Tiltning:

En tiltning er når man bevæger kameraet nedefra og op eller omvendt. Ofte bruges det, når man skal fremhæve noget væsentligt ved en person eller en bygning. Fx giver det en god effekt, hvis man laver en langsom tiltning fra en persons fødder op til hans ansigt. På den måde kommer man til at vente i spænding på, hvordan personen ser ud.

Travelling:

Travelling er når kameraet bevæger sig sammen med, hen mod eller væk fra et motiv, hvilket giver en god visuel effekt. Ved en travelling placeres kameraet ofte på en genstand med hjul (kontorstol, rullebord, skateboard osv), idet det giver en glidende bevægelse. Ved professionelle filmproduktioner benytter kameramanden ofte en kran eller dolly til at lave en travelling. Travelling kaldes også nogle gange for tracking.

Håndholdt kamera:

Ved håndholdt kamera holder kameramanden kameraet i hånden i stedet for på et stativ eller en vogn. Håndholdt kamera giver en mere intens og virkelighedstro oplevelse og det gør, at man føler, man er til stede i handlingen. Håndholdt kamera blev især berømt, da en gruppe danske filminstruktører i 1995 dannede Dogme-bevægelsen, hvor man kun måtte filme med håndholdt kamera. Da de fleste skoler ikke har stativer til deres filmkameraer, vil håndholdt kamera være elevernes eneste mulighed. Men alle de andre kamerabevægelser kan sagtens benyttes og udføres flot, hvis eleverne lige har øvet sig med kameraet et par gange og lærer at tænke på kroppen som et stativ.

Telezoom/widezoom:

Telezoom benyttes, når vi bevæger os tættere på et motiv. Man bruger ofte telezoom, når der skal fremhæves en vigtig detalje eller et ansigtsudtryk. Zoomer kameraet den modsatte vej, så kaldes det Widezoom. Widezoom bruges, når kameraet bevæger sig væk fra motivet. Det skaber afstand til personer eller genstande eller giver overblik. Det er vigtigt, at man ikke overdriver brugen af zoom i filmarbejdet, idet det ofte kommer til at virke amatøragtigt. Et alternativ til at bruge kameraets følsomme zoomknap, der kan give rystede billeder, er gradvist at rykke kameraet tættere og tættere på motivet.

Klipning:

Det er vigtigt, hvordan en film klippes sammen og der er mange måder at gøre det på. Klipningen er meget vigtig for hvordan filmen bliver fortalt. Forestil dig, at du ændrer på en kendt historie. Hvis du fjerner nogle vigtige scener, kan den blive uforståelig, og hvis man putter nogle nye scener ind, kan den blive alt for langtrukken. Sådant er det også med klipningen i en film. Man kan med langsom klipning skabe ro og harmoni eller med hurtig klipning sørge for drama og action. Og så er det jo også vigtigt hvilke klip man vælger til den færdige film og i hvilken rækkefølge klippene skal komme. Husk: Det er altid godt at have noget at klippe i - optag derfor altid lidt før og lidt efter den egentlige scene.

Langsom klipning:

Langsom klipning er, når filmens historie bliver fortalt og klippet i et roligt tempo. Denne form for klipning sørger for, at vi som publikum får tid til at tænke over det, som vi oplever i filmen. Denne type klipning benyttes ofte i kærlighedsfilm og dramaer.

Hurtig klipning:

Man taler om hurtig klipning, når filmen bliver fortalt og klippet i et hurtigt tempo. Denne form for klipning sørger for, at vi, som oplever den hurtigt klippede scene, ikke får et roligt øjeblik. Ofte anvendes hurtig klipning i action-prægede film. Tempoet i en film varieres ofte - alt afhængig af handlingen og den historie, der fortællles. Derfor kan en film sagtens gøre brug af både hurtig og langsom klipning.

Krydsklipning:

Krydsklipning kan foregå på forskellige måder:

Fx når man følger to forskellige handlinger, der foregår på samme tid, men på to forskellige locations. Man kalder det krydsklipning, idet der skiftevis klippes mellem den første og den anden scene. Eller krydsklipning kan forekomme i en dialog, hvor man skiftevis ser den ene og den anden person tale. Denne form for krydsklipning ses ret ofte.

Fade out - fade in:

Når der klippes i mellem de forskellige scener, kan man vælge at lave en overgang. Det vil oftest foregå sådan, at man først laver en udtoning på klippet, gerne via brug af en lys eller mørk farve, for derefter at lave en indtoning på det næste klip. Dette kaldes for fade out/fade in. Dette virkemiddel er med til at man fastholder stemningen fra det forrige klip, samtidig med at man kan binde historien bedre sammen.

Flash back - flash forward:

Flash back betyder tilbageblik. I filmsproget anvendes det som en måde at fortælle os om, hvad der er sket eller foregået i fortiden. Det kan fx være en person, der ser tilbage på oplevelser i sin barndom, eller andre tidligere begivenheder, flash back der får tilskueren til bedre at forstå handlingen og filmens budskab. Ofte bruger man også andre virkemidler til at fortælle tilskueren, at man nu er gået tilbage i tiden. Fx kan der zoomes ind på en persons hoved, så man finder ud af, at han tænker tilbage - eller man kan lægge et filter på billedet, så det skiller sig ud fra resten af filmen.

Det modsatte af flash back findes også i filmsproget. Dette kaldet flash forward og betyder, at vi i stedet ser frem i tiden. Dette virkemiddel benyttes ikke så ofte.

Lyd:

Det lydspor, der er lagt på filmen, har stor betydning for, hvordan vi opfatter det, vi ser. Lyden i en film påvirker os, og den er med til at bestemme, hvordan vi reagerer rent følelsesmæssigt. Det kender du helt sikkert fra gyserfilm, hvor lyden forstærker, det vi ser og gør billederne ekstra skræmmende.

Reallyd:

Reallyd er en nøjagtig gengivelse af den lyd, der har været til stede ved optagelsen. Altså er det den lyd, der naturligt indfinder sig i billedet. Det kan fx være personer der taler, støj fra gaden eller en maskine der starter. Reallyd benyttes så ofte i spillefilm, at det som sådan ikke er et decideret virkemiddel.

Effektlyd:

Effektlyde forstærker og understreger den fornemmelse man har som publikum. Effektlyde er ofte en overdivelse af den lyd, som vi kalder reallyd, fx et hjerte der slår. Den overdrevne lyd vil altid forstærke synsindtrykket og dermed have stor effekt. Det kan også være, at der lægges andre lyde på i redigeringen, som ikke er til stede i billedet, fx lyden af en udrykning. Selvom det ikke er en decideret effektlyd, skal speak/voice over også lige nævnes. Her indtales der et lydspor efter filmoptagelsen, som er med til at skabe overblik og sammenhæng i historien.

Underlægningsmusik:

Underlægningsmusik bruges især til at understrege den stemning, der i forvejen er i filmen. Samtidig påvirker musikken stemningen hos publikum. Hvis en scene er trist og musikken det samme, virker det stærkere på den, der ser filmen. Det samme gør sig gældende i en gyserfilm, hvor musikken i sig selv er uhyggelig og skræmmende. Underlægningsmusikken bruges ikke i hele filmen, men sættes ind på de væsentlige steder.

Man kan også bruge underlægningsmusik til at danne en såkaldt lydbro. En lydbro kendetegnes ved at musikken fortsætter fra scene til scene og dermed binder scenerne sammen og giver dem et samlet stemningsudtryk.

Synkron lyd:

Synkron lyd er et udtryk man bruger som en samlet betegnelse for de lyde der kommer, fra de lydkilder der kan ses i billedet. Dette vil altså ofte være reallyde. Det kan fx være en radio man kan se i billedet, en dør der smækkes eller en bil der startes.

Asynkron lyd:

Asynkron lyd er et udtryk man bruger som en samlet betegnelse for de lyde der optræder i filmen, men som ikke kan ses i billedet. Det kan fx være underlægningsmusik eller effektlyde.

Farver og lys:

Nogle af de filmiske virkemidler, som man normalt ikke tænker så meget over, når man ser en film, er lyssætning og farver. Fælles for disse to områder er, at hvis man fokuserer på dem, når man laver sin film, kan de have stor betydning for, hvordan man som seer oplever filmen.

Kolde og varme farver:

I mange film bliver der bevidst arbejdet med farverne, fx kan man benytte kolde eller varme farver afhængigt af, hvilken stemning man gerne vil fremkalde. De kolde farver som blå og lysegrøn giver billedet et køligt og trist skær, mens de varme farver som rød og orange giver billedet en stemning af glæde og tryghed. Man kan også arbejde med farverne i redigeringsfasen, hvor der kan lægges et filter ned over filmen, som giver filmen det farvemæssige udtryk, man gerne vil have.

Farvesymbolik:

De enkelte farver kan også have symbolske betydninger. Fx ses rødt ofte som et symbol på noget positivt som kærlighed og lidenskab, men det kan også være et symbol på blod og krig. Sort kan være et symbol på død og sorg, mens hvidt ofte står for renhed og uskyld.

Lyssætning:

Ved en elevproduktion vil man normalt benytte det lys, der er til stede på locations. Altså er lyskilderne de lamper, der er i lokalet - eller sollyset, hvis man filmer udenfor. Når man producerer sin egen film i skolen og måske ikke har det store budget at gøre godt med, har lyssætning dog alligevel stor betydning. Fx kan en lille arkitektlampe gøre underværker. Desuden er det vigtigt at huske, at man aldrig skal filme i modlys, og at det heller ikke må være for mørkt. Det er derfor en god ide at lave en prøvefilmning på location for at se om lyset er, som det skal være.

Lyssætningen i en professionel filmproduktion er meget vigtig og ofte anvender man forskellige lamper for at skabe den rette stemning.. Man kan fx arbejde med varmt lys eller koldt lys. Hvis lyskilden er levende ild, er der tale om varmt lys, mens der er tale om koldt lys, hvis lyskilden er et lysstofrør.

Andre virkemidler:

Når man taler om de filmiske virkemidler, er det oftest noget man ser anvendt via kreativt arbejde med kameraføringen, ved at sætte lyd eller lys på i billedet eller igennem grundigt redigeringsarbejde. Men filmsproget gemmer også på andre virkemidler, der mere handler om hvordan man fortæller historien, i hvilken rækkefølge den foregår, og med hvilke skjulte virkemidler man formidler sin historie, så de vigtigste elementer i historien er fremtrædende for publikum.

Set up - pay off:

En af de bedste måder at skabe en spændende film på, er ved at sørge for at publikum bliver nysgerrige. Det gør man blandt andet via begreberne set up, pay off. Set Up betyder, at der lægges op til noget i starten af filmen, som senere bliver væsentligt for handlingen. Hvis vi i starten af filmen oplever, at hovedpersonen tager en kniv med sig, når han forlader sit hus, kan vi være næsten sikre på, at kniven skal bruges senere. Pay Off er så øjeblikket, hvor vi forstår, hvorfor det var, at vi skulle have en bestemt detalje at se i starten af filmen. Altså tidspunktet hvor kniven bliver brugt. Pay Off kan oversættes direkte til 'belønning'. Og belønningen tilfalder selvfølgelig det publikum, der har fulgt godt med i filmens udvikling.

Fokus - defokus:

For at vise hvad der er det vigtigste i billedet, kan man bl.a. ændre på, hvad man har fokus på, og hvad man ikke har fokus på. Altså vil det vigtigste i billedet stå skarpt, mens resten af billedet er mere sløret. Det sidste kalder man defokus. Et fokusskift sørger for at man viser publikum, hvad der er det væsentligste i billedet. Fokusskiftet bliver dermed medfortællende og tydeliggør handlingen i scenen.

Slow motion - fast motion:

Slow motion betyder, at man sænker hastigheden på klippet. Slow motion kan bruges som virkemiddel, hvis man ønsker at forlænge klippet for at skabe en særlig stemning. Fast motion kan modsat defineres som tidsforkortelse - her speedes hastigheden altså op, og det kan være med til at skabe en actionfyldt scene.

In medias res:

In medias res er et fortælle-mæssigt virkemiddel, der direkte oversat betyder 'ind midt i handlingen'. Det betyder, at filmens handling starter i allerførste klip, uden at vi på nogen måde er blevet præsenteret for personer, omgivelser eller forhistorie. Det har den effekt, at vi bliver opmærksomme lige fra start.

Symboler:

Film er fyldt med symboler. Et symbol kan defineres som noget, der repræsenterer noget andet. Symboler placeres i filmen, så tilskueren tænker i en bestemt retning. Dermed påvirkes forståelsen af det man ser i billedet. Fx kan en due være et symbol på fred, mens et kors kan være symbol på død, synd eller kristendom.

Varsel:

Et varsel fortæller at der kommer til at ske noget i filmen - og at det højst sandsynligt er noget ubehageligt. Hvis man fx ser en skrigende fugl på himlen, så kan det være et varsel om, at der senere kommer til at ske noget ubehageligt.

Intertekstualitet:

Intertekstualitet er et begreb, der kan være svært at forstå, men det er alligevel noget, som alle kender. I har nok alle sammen prøvet at se en scene i en film, som minder jer om en scene fra en anden film. Intertekstualitet handler netop om, at man bruger scener eller replikker fra film og andre medier og sætter dem ind i en ny sammenhæng.